

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF CULTURAL DIPLOMACY IN UZBEKISTAN'S FOREIGN POLICY

Shokhsanam Baratova

Master's student

Tashkent State University of Oriental Studies

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: shoxsanamamonova@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: Republic of Uzbekistan, foreign policy, diplomacy, soft power, Council of Turkic States, public diplomacy, cultural diplomacy.

Received: 28.04.24

Accepted: 30.04.24

Published: 02.05.24

Abstract: Pragmatic foreign policy, which emerged as a product of changes in international relations and foreign policy approaches in the conditions of fast-changing and complex globalization, today began to gain more importance with the increase of political and military conflicts. In this regard, developed countries are paying attention to the use of various modern approaches and concepts in the implementation of foreign policy.

The foreign policy of Uzbekistan was selected as the object of the article, and the place of cultural diplomacy in foreign policy was defined as the subject.

Also, the orientation of New Uzbekistan's foreign policy towards the Turkic world, the cultural and public diplomacy that it uses in practice in relation to the Turkic-speaking countries located mainly in the regions of Central Asia, was considered in the study. During the study, it was revealed that the cultural diplomacy of Uzbekistan has a special place in the interstate relations of the Turkic world. In addition, the article presents theoretical ideas about the effective influence of foreign policy and diplomacy, as well as the prospects of the soft power tool in the implementation of foreign policy.

O'ZBEKISTON TASHQI SIYOSATIDA MADANIY DIPLOMATYANING O'RNI VA AHAMIYATI

Shoxsanam Baratova

Magistratura talaba

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: shoxsanamamonova@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: O'zbekiston Respublikasi, tashqi siyosat, diplomatiya, yumshoq kuch, Turkiy davlatlar kengashi, xalq diplomatiyasi, madaniy diplomatiya.

Annotatsiya: Murakkab globallashuv sharoitida xalqaro munosabatlar va tashqi siyosat yondoshuvlarining o'zgarishlar mahsuli sifatida paydo bo'lgan progmatik tashqi siyosat, bugungi kunda siyosiy va harbiy nizolarning ortib borishi bilan yanada muhim ahamiyat kasb eta boshladi. Shu nuqtai nazardan rivojlangan mamlakatlar tashqi siyosatni amalga oshirishda turli zamonaviy yondoshuv va konsepsiyalardan foydalanishga e'tibor qaratmoqdalar.

Maqolaning obyekti sifatida O'zbekiston tashqi siyosati tanlab olingan bo'lib, predmet sifatida tashqi siyosatida madaniy diplomatiyaning o'rni belgilab olingan.

Shuningdek, Yangi O'zbekiston tashqi siyosatining Turk dunyosiga qaratilgan yo'nalishi, asosan Markaziy Osiyo hududlaridagi joylashgan turkiyzabon davlatlarga nisbatan amalda qo'llayotgan madaniy va xalq diplomatiyasi tadqiqotda ko'rib chiqilgan. Tadqiqot davomida O'zbekiston madaniy diplomatiyasi Turk dunyosi davlatlararo munosabatlarida alohida o'rni borligi ochib berilgan. Bundan tashqari, maqolada tashqi siyosat va diplomatiyaning samarali ta'siri hamda tashqi siyosatni amalga oshirishdagi yumshoq kuch vositasining istiqbollari borasida nazariy fikrlar ilgari surilgan.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ КУЛЬТУРНОЙ ДИПЛОМАТИИ ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ УЗБЕКИСТАНА

Шохсанам Баратова

студент магистратуры

Ташкентский государственный университет востоковедения

Ташкент, Узбекистан

E-mail: shoxsanamamonova@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Ключевые слова: Республика Узбекистан, внешняя политика, дипломатия, мягкая сила, Совет тюркских государств, народная дипломатия, культурная дипломатия.

Аннотация: Прагматичная внешняя политика, возникающая как продукт изменения международных отношений и внешнеполитических подходов в условиях быстро меняющейся и сложной глобализации, сегодня приобрела все большее значение в связи с ростом политических и военных конфликтов. В связи с этим развитые страны обращают внимание на использование различных современных подходов и концепций в реализации внешней политики.

В качестве объекта статьи выбрана внешняя политика Узбекистана, а в качестве предмета определено место культурной дипломатии во внешней политике.

Также в исследовании были рассмотрены ориентация внешней политики Нового Узбекистана на тюркский мир, культурная и общественная дипломатия, которую он использует на практике по отношению к тюркоязычным странам, расположенным преимущественно в регионах Центральной Азии. В ходе исследования выявлено, что культурная дипломатия Узбекистана занимает особое место в межгосударственных отношениях тюркского мира. Кроме того, в статье представлены теоретические представления об эффективном влиянии внешней политики и дипломатии, а также перспективах инструмента мягкой силы в реализации внешней политики.

KIRISH

Zamonaviy xalqaro munosabatlar o'zining tez o'zgaruvchan va murakkabligi bilan o'tmishidan farq qilmoqda bunga sabablar sifatida olimlar ko'plab sabablarni keltirib o'tgan. Biz bu jarayonga sababsifatida davlatlar tashqi siyosatida yuz berayotgan o'zgarishlar hamda kuch vositalaridan foydalanishdagi nomutanosibliklarni aytishimiz mumkin. Ammo bugungi murakkab sharoitli jahon siyosati bunday yondoshuvlar muammo va inqirozlarni yechishning yagona yo'li emasligini isbotlamoqda va tashqi siyosiy faoliyatda qat'iy kuch emas balki yumshoq kuchga murojaat qilishga undamoqda.

ASOSIY QISM

Davlat tashqi siyosatini hamda mafaatlari ilgari surishda yumshoq kuch vositalari samarali hamda bir muncha arzonroqqa tushishi amaliyotda o'z isbotini topgan. Yumsoq kuchning vositalari sanalgan, xalq diplomatyasi, madaniy diplomatiya, ta'lim, madaniyat, til va urf odat kabilar ta'sir o'tkazishning eng samarali vositalari sifatida bugungi kunda rivojlangan davlatlar tomonidan qo'llanib kelinmoqda. Mahalliy olim D.Sayfullayev o'z tadqiqotlarida davlat tashqi siyosati hamda madaniy diplomatiya haqida bir qator fikrlarni bildirib o'tadi. Xususan, Tashqi siyosat – kategoriyasini xalqaro munosabatlar tizimisiz tasavvur etib bo'lmaydi, chunki xalqaro munosabatlar tizimi uning asosiy ishtirokchilari hisoblangan davlatlarning tashqi siyosati doirasida shakllanadi. Tashqi siyosat muayyan bir davlatning boshqa davlatlar bilan aloqalari, xalqaro maydondagi ehtiyoji va manfaatlari ro'yobga chiqishini ta'minlovchi vositadir[1].

Shu nuqtai nazardan olib qaralganda zamonaviy O'zbekiston Respublikasining tashqi siyosati ham uning manfaatlari va xalqaro munosabatlardagi pozitsiyasini himoya qilish uchun ishlaydi. 2017-yildan keyiningi davrda olib borilgan bir qancha islohotlar natijasida mamlakat tashqi siyosati ochiqlik va oshkoralik tamoyillariga asoslangan progmatik ko'rinishga ega bo'ldi bu uning tashqi olamda imijini yaxshilashiga yordam berdi.

Maqolani yozishda ushbu mavzu yuzasidan tadqiqot olib borgan bir qator xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy izlanishlari va adabiyotlariga murojaat qilindi. Jumladan, O'zbekiston tashqi siyosati, uning shakllanish tadriji, tashqi siyosatda madaniy diplomatiyaning o'rni va ahamiyati hamda uni amalga oshirish usullari va vositalari borasida tadqiqot olib borgan A.Qosimov, A.Saidov, S.Mirqosimov, S.Jo'rayev, D.Sayfullayev, N.Qosimova, N.Abdullayeva, G.Yuldasheva, S.Bo'ronov, H.Mustapova kabi bir qator mahalliy olimlar ishlaridan foydalanildi. Shuningek, xorij olimlaridan D.Barashnikov, S.Tkachenko, J.Nay, R.Kahone kabi olimlarning ilmiy ishlariga murojaat qilindi. Qolaversa, O'zbekiston Respublikasi tashqi ishlar vazirligi rasmiy sayti, davlat rahbari va siyosiy arboblarning ma'ruzalari hamda bayonotlaridan foydalanildi.

Maqolada tarixiy tadqiqot, qiyosiy-siyosiy tahlil, kontent, event kabi tahlil usullaridan foydalanildi.

O'zbekiston tashqi ishlar vazirligi mamlakat tashqi siyosatini amalga oshiruvchi organ hisoblanadi.[2] Mamlakat tashqi siyosatining tamoyillari O'zbekiston Respublikasining 17-moddasi hamda "O'zbekiston Respublikasi Tashqi siyosiy faoliyatining sosiy tamoyillari to'g'risida"gi Qonunida mustahkamlab qo'yilgan.

Konstitutsiyaga binoan O'zbekiston Respublikasi Tashqi siyosati davlatlarning suveren tengligi, kuch ishlatmaslik va kuch bilan tahdid qilmaslik, chegaralarning buzilmasligi, nizolarni teng, muzokara yo'li bilan hal etish, boshqa mamlakatalar ichki ishlariga aralashmaslik hamda xalqaro huquqning boshqa tamoyillariga amal qilish kabi qoidalar mustahkamlab qo'yilgan.

Yuqorida zikr etilgan tamoyil va meyorlar xalqaro huquqning asosini tashkil etadi. Ular tabiati jihatidan universal, umume'tirof etilgan va imperiativ tamoyillardir.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi siyosiy faoliyatida madaniy diplomatiya hamda xalqa diplomatiyasidan ko'p foydalanib kelmoqda, zero bugungi murakkab sharoitli xalqaro munosabatlar tizimi shu ondoshuvni talab etmoqda. Diplomatiya davlat tashqi siyosatini amalga oshirishning bir vositasi sanalib unda shaxsiy sifatlar va xislatlar samarali yoki samarasiz bo'lishini ta'minlaydi. I.Mavlonovning fikriga ko'ra Diplomatiya XXI asrda munosabatlarning inqirozsiz davom etishining kafolatidir, bu xoh siyosiy jabhada bo'lsin xoh iqtisodiy munosabatlarni aks ettirsin. Olimning qo'shimcha qilishicha tobora axborotlashayotgan dunyoda raqamli diplomatiyaning o'rni va ahamiyati muhim sanaladi. [3]

O'zbekistonning madaniy diplomatiyasi o'zining boy madaniy merosini targ'ib qilish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va jahon miqyosidagi nufuzini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli tashabbuslarni o'z ichiga oladi. Quyida O'zbekiston madaniy diplomatiyasining asosiy yo'nalishlarini keltirib o'tamiz.

Madaniy almashinuvlar sohasida - O'zbekiston boshqa mamlakatlar bilan madaniy almashinuvlarda faol ishtirok etib, san'at ko'rgazmalari, kinofestivallar va musiqa kontsertlari kabi tadbirlarga mezbonlik qiladi. Bu almashuvlar O'zbekiston va uning xalqaro hamkorlari o'rtasida madaniy muloqot va o'zaro tushunish uchun imkoniyatlar yaratadi.

Madaniy merosni asrab-avaylash sohasida - O'zbekiston o'zining madaniy merosini, jumladan, tarixiy obidalar, me'moriy yodgorliklar va an'anaviy hunarmandchilikni asrab-avaylashga katta e'tibor beradi. Madaniy merosni asrab-avaylash va targ'ib qilish borasidagi sa'y-harakatlar nafaqat milliy g'ururga hissa qo'shadi, balki O'zbekistonning o'ziga xosligini dunyoga namoyish etish orqali madaniy diplomatiya manbai bo'lib ham xizmat qiladi.

San'at va adabiyotni targ'ib qilish – O'zbekiston xalqaro va adabiyot ko'rgazmalari hamda madaniy festivallar orqali o'zining adabiy va san'at an'analarini targ'ib qiladi. Alisher Navoiy, Bobur kabi atoqli shoirlarni o'z ichiga olgan mamlakatimizning boy adabiy merosi turli madaniy tadbirlar va tashabbuslar orqali ulug'lanadi.

Turizmni sohasini rivojlantirish - O'zbekiston diplomatik sa'y-harakatlari doirasida madaniy turizmni faol targ'ib qilmoqda. Mamlakatning Samarqand, Buxoro va Xiva kabi Ipak

yo'lining ramziy shaharlari dunyoning turli burchaklaridan tashrif buyuruvchilarni o'ziga jalb etib, madaniy almashinuv va iqtisodiy taraqqiyotga hissa qo'shmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning 26-fevral kuni Nyu-York shahridagi BMT bosh qarorgohida Tashkilot Bosh Assambleyasi tomonidan "2027 yil - Xalqaro barqaror va yashovchan turizm yili" rezolyusiyasi bir ovozdan ma'qullanganigi va BMT rezolyutsiyasi qabul qilinganligi mamlakatninng ushbu sohada olib borayotgan ishlarining yorqin nuqtasi deb aytsak o'rinli bo'lar edi. Hujjat matnini muvofiqlashtirish bo'yicha maslahatlashuvlarda Rossiya, Xitoy Xalq Respublikasi, AQSh, Turkiya, Germaniya, Buyuk Britaniya, Yevropa Ittifoqi delegatsiyasi, Yaponiya, Koreya Respublikasi, Misr, Braziliya, Argentina kabi yetakchi davlatlarning ekspertlari faol ishtirok etdi va rezolyusiya mazmunini boyitishga muhim hissa qo'shdi. BMTga a'zo davlatlar vakillari ushbu rezolyusiyaning taqdim etilishi o'z vaqtida va dolzarb ekanini qayd etdilar. [5]

Til va ta'lim dasturlarini muvaffaqiyatli amalga oshirish sohasida O'zbekiston xalqaro talabalarga o'zbek tili, madaniyati va tarixini o'rganish uchun stipendiyalar va ta'lim imkoniyatlarini taklif etadi. Bu dasturlar nafaqat madaniy almashinuvni rivojlantirish, balki O'zbekiston va boshqa davlatlar o'rtasidagi xalqlar aloqalarini mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Vatandan tashqarida yashayotgan vatandoshlar (o'zbek diasporasi) ni qo'llab quvvatlash ishlarida O'zbekiston xorijdagi o'zining diaspora jamoalari bilan aloqalarni davom ettiradi va mamlakat chegaralaridan tashqarida o'zbek an'analari va o'ziga xosligini saqlab qolish uchun diaspora jamoalari ichidagi madaniy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlaydi. Bu diaspora a'zolarida o'zbek madaniyatiga daxldorlik va aloqadorlik tuyg'usini uyg'otadi hamda madaniy diplomatiya shakli sifatida xizmat qiladi.

Shuningdek, O'zbekistonning madaniy diplomatiya sohasidagi sa'y-harakatlari rang-barang va ko'p qirrali bo'lib, mamlakat madaniy boyligi va merosini namoyish etish uchun madaniy almashinuv, targ'ibot va xalqaro hamjamiyat bilan hamkorlik qilishning turli shakllarini o'z ichiga oladi.

Albatta, madaniy diplomatiya O'zbekiston tashqi siyosatida muhim vosita hisoblanib, bir qancha sohalarda ahamiyatli sanaladi. Madaniy diplomatiyaning O'zbekiston tashqi siyosatidagi o'rni xalqaro munosabatlar, diplomatiya, madaniyatshunoslik va unga aloqador sohalar olimlari uchun qiziqish va tadqiqot mavzusidir.

Olimlar O'zbekiston o'zining tashqi siyosiy maqsadlariga erishish vositasi sifatida madaniy diplomatiyadan qanday strategik foydalanishini o'rganmoqda. Bu madaniy almashinuvlar, ko'rgazmalar, festivallar va boshqa madaniy tadbirlarning O'zbekistonning

xorijdagi nufuzini oshirishga ta'sirini o'rganish, xalqaro anglashuvni mustahkamlash va iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Bu yo'nalishdagi tadqiqotlar O'zbekistonning madaniy diplomatiya sa'y-harakatlarini, jumladan, uning madaniy merosi, an'analari va milliy o'ziga xosligini shakllantiruvchi tarixiy, ijtimoiy va siyosiy sharoitlarni ham o'rganadi. Bundan tashqari, olimlar O'zbekistonning madaniy diplomatiya tashabbuslarining diplomatik munosabatlarni mustahkamlash, ta'sir doirasini kengaytirish va xorijiy hamkorlar sarmoyasini jalb etishdagi samaradorligini tahlil qilmoqda.

O'zbekiston tashqi siyosatida madaniy diplomatiyaning o'rni bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar Markaziy Osiyodagi xalqaro munosabatlar murakkabligini va mintaqada yumshoq kuch prognozining o'zgaruvchan dinamikasini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

XULOSA

Madaniy diplomatiya diplomatik munosabatlarni mustahkamlash, milliy o'zlikni targ'ib qilish va xorijiy sarmoyalarni jalb qilish vositasi sifatida xizmat qilib, O'zbekiston tashqi siyosatida muhim o'rin tutadi. O'zbekiston global miqyosdagi o'z maqsadlariga erishish uchun turli madaniy almashinuvlar, ko'rgazmalar, festivallar va boshqa madaniy tashabbuslardan strategik foydalanmoqda.

Diplomatik aloqalarni mustahkamlash vazifasi sifatida madaniy diplomatiya O'zbekiston va boshqa xalqlar o'rtasida o'zaro tushunish va ishonchni mustahkamlaydi. O'zbekiston o'zining boy madaniy merosi, an'analari va zamonaviy san'atini namoyish etish orqali boshqa davlatlar bilan ko'priq o'rnatadi, diplomatik aloqalar va hamkorlikni mustahkamlashga yo'l ochadi.

Milliy o'zlikni targ'ib qilish maqsadida madaniy diplomatiya O'zbekistonga o'z milliy o'ziga xosligi va qadriyatlarini xalqaro sahnaga chiqarish imkonini beradi. Ko'rgazmalar, spektakllar va madaniy almashinuvlar orqali O'zbekiston o'zining tarixiy merosi, rang-barang madaniy an'analari va zamonaviy yutuqlarini ta'kidlab, mamlakat haqidagi global tasavvurni shakllantiradi.

Xorijiy sarmoyalarni jalb qilish borasida madaniy diplomatiyaning o'rni beqiyos bo'lib xorijiy investitsiyalar va sherikliklarni jalb qilish uchun yumshoq kuch vositasi sifatida xizmat qiladi. O'zbekiston o'zining madaniy boyliklari va sayyohlik imkoniyatlarini targ'ib qilish orqali iqtisodiy hamkorlik uchun qulay shart-sharoit yaratmoqda va xorijiy biznesni mamlakatni rivojlantirish loyihalariga sarmoya kiritishga undamoqda.

Qolaversa, madaniy diplomatiya O'zbekiston haqidagi salbiy stereotiplar va noto'g'ri tushunchalarga qarshi turishga ham yordam beradi. Madaniy almashuvlarda qatnashish va

o'zining jo'shqin san'ati va madaniyatini namoyish etish orqali O'zbekiston eskirgan tushunchalarga qarshi chiqadi va dunyoga yanada nozik imidjni taqdim etadi.

Xulosa qilib aytganda, madaniy diplomatiya O'zbekiston tashqi siyosatida ko'p qirrali rol o'ynab, mamlakatning global miqyosdagi targ'ibotiga, iqtisodiy o'sishiga va madaniy almashinuv tashabbuslariga hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Sayfullayev D., O'zbekiston Respublikasi diplomatiyasining shakllanishi va rivojlanish tarixi (1991-2016)., Monografiya 189-b. Toshkent Muharrir nashriyoti, 2018. B.11.
2. Жўраев С., Ўзбекистон ташқи сиёсати ва дипломатияси., Тошкент: 2007й. 20-Б.
3. Мирқосимов С.М., Рахимова М.А., Дипломатическая служба: теория и практика. Из-во. Академия: 2004 й. 78-Б.
4. Қ.Жўраев., Ўзбекистон дипломатияси мустақиллик йилларида: ютуқлар ва вазифалар., Халқаро муносабатлар. – 2002. – Б. 55-58.
5. Durbek Sayfullayev, Suhrob Buranov., CULTURAL DIPLOMACY OF UZBEK AND AFGHANPEOPLES. Islom tafakkuri 2019-yil. – B. 24-27
6. Ўзбекистон ташаббуси билан 2027 йил Халқаро барқарор ва яшовчан туризм йили деб эълон қилинади <https://president.uz/uz/lists/view/7054>
7. BMTda O'zbekiston ilgari surgan tashabbusni bir ovozdan ma'qullandi <https://xabar.uz/uz/g313>
8. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI QARORI. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi huzuridagi Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalari qo'mitasi to'g'risida NIZOM <https://lex.uz/ru/docs/-4925806?ONDATE=29.12.2023%2000>